

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2555/2020
10.09.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Марине Милановић, Добриле Страјина, Бранислава Босиљковића и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Маринела Љубић Тодоран, адвокат из ..., против тужене Комерцијалне банке ад Београд, чији је пуномоћник Сања Ћетковић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 135/20 од 25.02.2020. године, у седници одржаној 10.09.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужиле као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. Закона о парничном поступку.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Панчеву Гж 135/20 од 25.02.2020. године и пресуда Основног суда у Панчеву П 751/19 од 31.10.2019. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П 751/19 од 31.10.2019. године, првим ставом изреке, одбијен је тужбени захтев тужиле којим је тражено да се утврди да је ништава одредба члана 6 став 1 Уговора о кредиту број .. од 24.04.2013. године, закљученог између тужиле и тужене, која гласи: „Корисник кредита се обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати Банци једнократну накнаду у висини од 2.00% од износа одобреног кредита из члана 1. овог Уговора. Другим ставом изреке, одбијен је тужбени захтев тужиле којим је тражено да се обавезе тужена да јој на име стицања без основа исплати номинални новчани износ од 12.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 24.04.2013. године, па до коначне исплате. Трећим ставом изреке, обавезана је тужила да туженој наканди трошкове парничног поступка у износу од 60.880,00 динара са законском затезном каматом почев од дана наступања услова за извршење, па до коначне исплате.

Пресудом Вишег суда у Панчеву Гж 135/20 од 25.02.2020. године, првим ставом изреке, жалба тужиле је одбијена и пресуда Основног суда у Панчеву П 751/19 од 31.01.2019. године је потврђена, док су другим ставом изреке, захтеви тужиле и тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка одбијени.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужила је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, с предлогом да се о ревизији одлучује као изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/2013-УС, 74/2013-УС, 55/14 и 87/18).

Тужена је доставила одговор на ревизију.

Врховни касациони суд налази да су у конкретном случају испуњени услови за одлучивање о ревизији тужиле прописани чланом 404. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр.72/11...87/18), имајући у виду да тужила уз ревизију указује на другачије одлуке апелационих судова и виших судова као и на другачији правни став заузет у нижестепеним одлукама од правног става Грађанског одељења Врховног касационог суда по овом питању због чега постоји различито поступање судова о истој правној ствари што указује на потребу одлучивања о ревизији као изузетно дозвољеној ради уједначавања судске праксе, услед чега је и одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП, а пазећи по службеној дужности на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП и на правилну примену материјалног права, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиле основана. У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је, као корисник кредита, са туженом, као даваоцем кредита, дана 24.04.2013.године закључила уговор о динарском ненаменском готовинском кредиту без девизне клаузуле, а чланом 6. став 1. овог уговора тужила се, поред осталог, обавезала да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 2,00% од износа одобреног кредита, што имајући у виду висину кредита од 600.000,00 динара номинално износи 12.000,00 динара. Тужила је овај износ туженој уплатила приликом пуштања кредита у течај дана 24.04.2013. године. Приликом закључења уговора тужили су достављени обавезни елементи уговора, у којима је поред осталог наведено да трошкове обраде кредита поред фиксне номиналне каматне стопе од 20,50% чини и висина ефективне каматне стопе од 24,37% на годишњем нивоу, кроз коју су исказани и трошкови обраде кредита, укупан износ који корисник кредита треба да плати банци по свим овим основама и који је израчунат на дан закључења уговора представља износ од 820.592,80 динара, од чега је главница 600.000,00 динара, камата 208.246,80 динара и накнада у износу од 12.346,00 динара (збир једнократног износа од 2% одобреног кредита, извештај кредитног бироа у износу од 246,00 динара, трошак слања опомене од 100,00 динара). Тужила је потписала и потврдила својим потписом да је упозната са обавезним елементима уговора и планом отплате кредита.

По налажењу нижестепених судова одредба члана која је регулисала једнократну накнаду за пуштање кредита у течај 2% од износа пуштеног кредита није ништава с обзиром да је у складу са позитивним законским прописима који се односе на закључење уговора банке као и са начелима облигационог права, јер је тужила пре закључења уговора била упозната са садржином предметног уговора о кредиту, његовим обавезним елементима, као и свим накнадама које падају на њен терет, па самим тим и о посебним задужењима на име обраде кредитног захтева, која представља накнаду банке за пружене финансијске услуге, уговор у својим одредбама

није садржао скривене трошкове за које тужила није знала и са чијом висином је и датумом доспећа се тужила као корисник кредита приликом закључења уговора и у предуговорној фази била упозната. У уговору је наведено да се трошак обраде кредита укључује у обрачун ефективне каматне стопе.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом тужиле указује да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено, због чега је Врховни касациони суд укинуо обе нижестепене пресуде.

По оцени овога суда, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга па одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита није ништава, али под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита.

Трошкови обраде кредита и пуштања кредита у течај, као и други трошкови које банка обрачунава кориснику приликом одобравања кредита или који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава кориснику у току реализације уговора о кредиту, могу бити исказани у процентуалном износу и наплаћују се само кроз обрачун ефективне каматне стопе.

Ово произлази из одредаба члана 4. став 1. тачка 2. Закона о банкама којим није ближе прописана садржина уговора о кредиту, нити су прописана права и обавезе банке и клијента, али из члана 42. произлази да се на уговор закључен између банке и клијента примењују општи услови пословања банке, које је банка дужна да истакне у својим просторијама на видном месту најмање 15 дана пре њихове примене. Одредбом члана 42. и 43. истог закона прописано је да Народна банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозита и других кредитних послова.

Из овога произлази да се може закључити да законом није искључено право банке на наплату трошкова и накнада банкарских услуга по основу кредитних послова, а овлашћење уговорача да предвиде различите услове давања кредита који проистиче из начела слободе уговорања укључује и могућност да се уговори обавеза корисника кредита да банци накнади трошкове кредита. Стога одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита у принципу није противна принудним прописима и као таква ништава у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима.

Међутим, иако уговарање обавезе да једна уговорна страна сноси трошкове друге уговорне стране није противно члану 1065. ЗОО, такво уговарање не може да се посматра независно од општих начела ЗОО имајући у виду да је банка финансијски стручна и доминантна уговорна страна. Начело аутономије воље из члана 10. Закона претпоставља да би у таквој ситуацији клијент банке имао слободу уговорања само уколико зна врсту и висину трошкова банке за које се обавезао да ће их он сносити. Начело равноправности странака из члана 11. Закона, подразумева да је у том случају кориснику кредита дата могућност да се упозна са врстом и ценом трошкова банке које су уговором на њега преваљују и да процени да ли су ти трошкови заиста учињени, или ће бити учињени, да ли је њихова цена одговарајућа, или се произвољно наплаћују, док начело савесности и поштења из члана 12. истог Закона, захтева да уговарање обавезе плаћања трошкова банке, треба да садржи спецификацију трошкова и њихове висине,

да би се избегла могућност злоупотребе у реализацији ове уговорне обавезе, односно могућност да банка наплати више пута исти трошак, односно да наплати и трошкове које је уопште није имала, као и да предмет такве обавезе учини одређеним сходно члану 46. Закона.

С тим у вези, а како банка има право само на стварне трошкове, дужна је да у понуди податке о тим трошковима наведе тако да клијент ниједног тренутка не буде у заблуди о којим трошковима је реч.

Полазећи од наведеног Врховни касациони суд налази да због погрешне примене материјалног права чињенично стање на коме су засноване побијане одлуке остало непотпуно утврђено, јер није разјашњена структура трошкова посебно уговорене и наплаћене једнократне накнаде за пуштање кредита у течај исказане у фиксном износу, те зависно од тога и да ли је такво уговарање у конкретном противно општим начела Закона о облигационим односима, због чега су обе нижестепене пресуде укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновном поступку првостепени суд ће полазећи од примедба изражених у овом решењу потпуно утврдити чињенично стање од кога зависи правилна примена материјалног права, те поново одлучити о тужбеном захтеву.

На основу изложеног одлучено је као у ставу другом изреке применом члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа - судија
Слађана Накић Момировић,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**